

Niemand meet succes jeugdzorg

Kamerleden verbazen zich over verhalen van gezinsvoogden die omkomen in de bureaucratie. Dat vindt **Peter Cuyvers** op zijn beurt weer verbijsterend.

Kamerleden houden hoorzittingen en verbazen zich vervolgens over het feit dat gezinsvoogden 80 procent van hun tijd kwijt zijn aan papierwerk (Binnenland, 9 februari). Maar wat vooral aanspreekt is het verhaal van een jongetje dat naar een andere instelling moet omdat zijn IQ niet 80 maar 90 blijkt te zijn: dan komt het geld uit een ander potje.

Wat mij verbijstert is het feit dat de Tweede Kamer hoorzittingen houdt, en verbaasd is, over zaken die ze zou moeten weten. Ze staan niet alleen in het rapport over de jeugdzorg dat minister Rouvoet eind vorig jaar naar de Kamer stuurde, ze staan in alle rapporten van de afgelopen jaren. Zelf beschreef ik de kernproblemen van de jeugdzorg vijf jaar geleden al in een rapport voor het wetenschappelijk instituut van het CDA dat niet voor niets *De Gordiaanse Jeugdknop* heette.

Die knoop is er niet zomaar, die is wel degelijk gelegd en wel exact op de plaats waar nu de hoorzittingen gehouden worden. Om de essentie van het probleem heel kort samen te vatten: het stelsel van jeugdzorg is in feite een kolchoze. Voor wie nooit geschiedenisles gehad heeft: kolchozen waren de staatsboerderijen in de voormalige Sovjet-Unie, waar de landbouwproductie door de staat werd gepland. Van elke boerderij was nauwkeurig vastgelegd hoeveel graan, aardappelen, et cetera er geproduceerd dienden te worden, net zoals de productie van tractoren precies was afgestemd op de behoeften van de boerderijen. Dus werden er regelmatig 10 duizend fonkelnieuwe tractoren opgeleverd. Zonder wielen, want die zouden ergens anders vandaan komen. Een fabrieksdirecteur die besloot zelf wielen te gaan maken en 8.000 rijdende machines leverde, werd geëxecuteerd omdat het Plan niet was gehaald.

De jeugdzorg van nu is volgens een dergelijk model ontworpen door Haagse Planbureaus. Centraal in dit plan staat een Bureau Jeugdzorg, dat op grond van een papieren dossier een 'indicatie' moet geven, wat concreet wil zeggen dat er een bepaald zorgplan met bijbehorend budget in werking treedt.

Vervolgens dient men in de grote hulpboerderijen (instellingen voor jeugdzorg) dit plan uit te voeren. Helaas zijn (probleem)jongeren nog veel lastiger en onvoorspelbaarder dan landbouwmachines, maar initiatief en samenwer-

king door professionals zelf zijn niet toegestaan, ze moeten een Nieuw Plan aanvragen. Uiteraard schriftelijk, net zoals ze alles wat ze in de uitvoering doen schriftelijk moeten protocolleren en rapporteren. Dat ze dan geen tijd meer hebben voor echte hulp, is niet erg. Het Plan meet immers niet het echte resultaat, maar het formele resultaat.

Dat mag absurd klinken - wat het ook is - maar de jeugdzorg wordt niet beoordeeld door de politiek op de vraag of ze kinderen echt helpen! Niemand meet het resultaat, we weten zelfs eigenlijk niet eens hoeveel kinderen er precies rondlopen.

Een kleine illustratie van de gekte van het systeem. Enkele jaren geleden heb ik de Jeugdzorg van de stadsregio Rotterdam geëvalueerd. De ambtenaren van deze regio vonden namelijk dat hun instellingen niet efficiënt genoeg waren, er waren veel minder indicaties dan in andere grote steden en dus kregen ze ook minder geld van het Rijk. Bij analyse bleek echter dat er iets heel moois aan de hand was. De stad Rotterdam investeerde enorm in allerlei preventieve hulp, zoals gezinscoaches, en dat leidde tot een lagere instroom in de zwaardere vormen van zorg. Fantastisch dus, want preventie is natuurlijk veel goedkoper.

Maar volgens de wetten van de kolchoze doe je het dan niet goed. Want als je als gemeente vier uithuisplaatsingen voorkomt door gespecialiseerde gezinshulp, bespaar je weliswaar een half miljoen euro op een enkel gezin, maar dat geld blijft bij de provincie. En je krijgt waarschijnlijk ook nog een strafkorting, omdat je alleen maar ambulante hulp mag geven uit jouw potje. Net zoals overigens de provincie zich strikt dient te houden aan de 'geïndiceerde zorg' en zich dus in enorme bochten moet wringen om bijvoorbeeld een heel gezin overeind te helpen in plaats van een kind naar een inrichting te sturen.

En natuurlijk, niet alles is zwart-wit. Er wordt wel degelijk menig kind geholpen, duizenden professionals hebben nog wel degelijk plezier in hun werk en omgekeerd zijn er ook mensen die van de bureaucratie gebruikmaken om zich achter het systeem te verschuilen. Maar dat doet niets af aan de bron van het probleem: de 'systeemontwerpers' waren de voorgangers van de Kamerleden die nu verbaasd naar de resultaten luisteren. En het zou me absoluut niets verbazen als ze met dezelfde blindheid van hun voorgangers nu een nieuw systeem verzinnen, een nieuwe structuur, een nieuwe verdeling van middelen en bevoegdheden, die uiteraard zal leiden tot nieuwe kokers, nieuwe protocollen en nieuwe grensgeschillen - en nieuwe hoorzittingen.

Peter Cuyvers is zelfstandig adviseur gezins- en jeugdbeleid.